Scientific quarterly (scientific-research article) of Islamic world political research
Vol. 12, No. 3, Autumn 2022, 29-46
DOI: 10.21859/priw-120302

Afrofuturism (futuristic Africa) movement and its impact on feminism and identification in the works of female writers in African countries of the Islamic world

Zahra Hashemi[1], Hassan Shahabi[2], Mehri Haddad Narafshan[3]

Date received: 2022/05/22 **Date of acceptance**:2022/09/19

Abstract

Throughout history, black women have experienced many social injustices, including racism, gender discrimination, or inequality. Afrofuturism (futuristic Africa) and African feminism are ideologies designed for all African women and emerged as a set of political, ideological and social movements based on a common goal: definition , creating and achieving political, economic, personal and social equality for both sexes. This movement is based on African culture and is focused on the unique experiences, efforts, needs and demands of African women. This descriptive-review study is designed with a library approach and based on the review of texts, and compares and analyzes the works of two African authors with two different genres (scientific-fictional and realistic). In this comparison, the role of Afro-futurism, Pan-Africanism and African Womanism movements in the revival of black zenith is analyzed and investigated from the point of view of these two women writers, and an answer is sought for the question whether, from the point of view of women writers and thinkers of African origin, the movement Women's beliefs based on Western feminism have been liberating for African women or not, and to what extent will the role of Afro-futurism be helpful in advancing the goals of African women? The results of this study indicate that in order to empower black women, to

1. PhD student in English literature, Faculty of Foreign Languages, Islamic Azad University, Kerman branch, Kerman, Iran. zahrahashemi557@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of English Literature, Faculty of Foreign Languages, Islamic Azad University, Kerman Branch, Kerman, Iran. (responsible Author) , shahabi1964@yahoo.co.uk

3. Assistant Professor, English Language Teaching Department, Faculty of Foreign Languages, Islamic Azad University, Kerman Branch, Kerman, Iran. Mehri.narafshan@yahoo.com

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA..

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

hear their anti-oppression cry and also to identify themselves, from the point of view of these two prominent African thinkers and writers, Western feminism and philosophy are only for African women. It doesn't work and in order to achieve the ideals of freedom, black women need to return to their original African roots in addition to acquiring science and technology beyond their time, and feminism based on Afrofuturism, which is derived from the original African foundations. It is a more reliable and authentic way for African women from different backgrounds..

Keywords: African Muslim countries, feminism, African writers, Afro-futurism, Pan-Africanism, identity, voice

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، انجمن مطالعات جهان اسلام
فصلنامه علمی (مقاله علمی – پژوهشی) پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال دوازدهم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۱، صص ٤٦ – ۲۹

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۲۰۳۰۲

جنبش آفروفیتوریسم (آفریقای آینده‌نگر) و تاثیر آن بر زن‌باوری و هویت‌یابی در آثار نویسندگان زن در کشورهای آفریقایی جهان اسلام

زهرا هاشمی[۱]
حسن شهابی[۲]
مهری حداد نارافشان[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱ **تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۸**

چکیده

در طول تاریخ زنان سیاه‌پوست بی عدالتی‌های اجتماعی زیادی شامل نژادپرستی، تبعیض های جنسیتی و یا نابرابری را تجربه کرده‌اند. آفروفیتوریسم (آفریقای آینده نگر) و زن‌باوری آفریقایی ایدئولوژی هایی هستند که برای همه زنان آفریقایی تبار طراحی و به عنوان مجموعه‌ای از جنبش‌های سیاسی، ایدئولوژیکی و اجتماعی ظهور پیدا کرده اند و مبتنی بر یک هدف مشترک می باشند: تعریف، ایجاد و دستیابی به برابری سیاسی، اقتصادی، شخصی و اجتماعی برای هر دو جنسیت. این نهضت بر اساس فرهنگ آفریقایی پایه‌گذاری و متمرکز بر تجارب، تلاش‌ها، نیازها و مطالبات منحصر به فرد زنان آفریقایی است. این مطالعه توصیفی - مروری با رویکرد کتابخانه ای و بر اساس مرور متون طراحی شده و به مقایسه و تحلیل آثاری از دو نویسنده آفریقایی تبار با دو ژانر متفاوت (علمی _ تخیلی و واقع گرا) می پردازد. در این مقایسه نقش جنبش های آفروفیتوریسم، پان‌آفریقا و زن باوری آفریقایی در احیای زنیت سیاه‌پوست از دیدگاه این دو نویسنده زن تحلیل و بررسی گردیده و بدنبال پاسخی برای این سوال است که آیا از دیدگاه زنان نویسنده و متفکر آفریقایی تبار، جنبش های زن باوری مبتنی بر فمنیسم غربی برای زنان آفریقایی هم آزادی بخش بوده است یا خیر و نقش آفروفیتوریسم در پیشبرد اهداف زنان آفریقایی تا چه حد راهگشا خواهد بود؟ نتایج این مطالعه بر این امر دلالت دارد که برای قدرت بخشیدن به زنان سیاه پوست، شنیدن فریاد ظلم ستیزی آن ها و هم چنین هویت یابی، از دیدگاه این دو متفکر و نویسنده برجسته آفریقایی نظام فکری و فلسفه فمنیسم غربی به تنهایی برای زنان آفریقایی کارساز نیست و برای رسیدن به آرمان های آزادی، زنان سیاهپوست در کنار کسب علم و تکنولوژی فراتر از زمان خود، محتاج به بازگشت به ریشه های اصیل آفریقایی خود نیز می باشند و فمنیسم مبتنی بر آفرروفیتوریسم، که از بنیان های اصیل آفریقایی بر گرفته شده است، راه مطمن تر و اصیل تری برای زنان آفریقایی با پیشینه‌های مختلف می باشد.

واژه‌های کلیدی: کشورهای مسلمان آفریقایی، زن‌باوری، نویسندگان آفریقایی، آفروفیتوریسم، پان آفریقا، هویت، صدا.

۱. دانشجوی دکتری ادبیات انگلیسی، دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه آزاد اسلامی کرمان. zahrahashemi557@gmail.com
۲. استادیار ادبیات انگلیسی، دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه آزاد اسلامی کرمان. (نویسنده مسئول)
shahabi1964@yahoo.co.uk
۳. استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه آزاد اسلامی کرمان. Mehri.narafshan@yahoo.com
Copyright © 2018, This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose.

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

مقدمه

در زن‌باوری غربی واژه "فمینیسم" اصطلاحی است که توسط زنان سفید پوست غربی مفهوم‌سازی و پذیرفته شده است و شامل دستورالعمل هایی است که برای اغنای نیازها و خواسته‌های گروه خاصی از زنان طراحی شده، و به همین علت هم‌ذات پنداری زنان سفیدپوست با نظام فمینیسم و جنبش فمینیست کاملاً منطقی به نظر می‌رسد (هادسون ویمز، ۱۹۹۷ : ۷۹)، فمنیسم در ابتدا به عنوان مبارزه ایی برای حقوق برابر زنان با مردان مطرح شد و بعدها به برتری زنان بر مردان نه از نظر حقوقی و در واقعیت اجتماعی، بلکه از نظر اخلاقی تأکید نمود. درحالی که زن‌باوری سیاه پوستان واژه‌ای است که توسط یک نویسنده آمریکایی-آفریقایی و کنشگر فمینیست به نام آلیس واکر ابداع شد و به: "یک فمینیست سیاهپوست یا فمینیست رنگین‌پوست اشاره دارد... کسی که برای فرهنگ زنان ارزش قائل است... و به بقا و تمامیت همه افراد، زن و مرد، متعهد است.."(کین، ۱۹۹۶ : ۹۱-۲۹۰) . با این تعریف، بنظر می رسد که بر اساس نظر صاحب نظران، زن‌باوری آفریقایی جنبشی متمایز از فمینیسم و زن‌باوری زنان سیفید پوست است (فلوید و سیمن، ۲۰۰۶ : ۸۹-۶۷). با این حال هادسون-ویمز بر این باور است که فمینیسم و زن باوری در آفریقا برگرفته از فلسفه فمینیسم زنان سفیدپوستان است(هادسون ویمز، ۱۹۹۷ : ۷۹).

الیا معتقد است که در جهان کنونی چیزی به عنوان "فمینیسم جهانی" وجود ندارد که زنان را در مرزهای ملی، نژادی، قومی و اجتماعی- اقتصادی و غیره متحد کند (الیا، ۱۹۹۹ : ۴۷-۱۳)، زیرا همان گونه که آلن می‌نویسد سیاه پوست بودن در کنار زن بودن، شیوه‌های پیچیده‌ای از شناخت و هستی را ایجاد می‌کند(آلن، ۱۹۹۸ :۸۶-۵۷۵). در طول تاریخ، صاحب نظران و نویسندگان فمینیست آفریقایی از طریق رمان ها و نوشته های خود به دنبال این بوده اند که نشان دهند با محیط زندگی آفریقایی هم سو بوده و به ویژه اینکه به دنبال تقلید از همتایان فمینیست غربی خود نیستند (مکگوی، ۲۰۰۸). به گفته مِکگوی، فمینیسم هم به عنوان یک جنبش سازنده در حال پیشرفت و هم به عنوان مجموعه‌ای از عقاید که بر نیاز به تغییر مثبت در جامعه برای توانمندسازی زنان و رفتار با آنها به عنوان شهروندان کامل در همه حوزه‌های زندگی تأکید دارد، پذیرای رویکرد نظری جامعی بوده است(مکگوی، ۲۰۰۸). او اشاره می‌کند که: "به عنوان یک آفریقایی، زن باید از محیطی که موضع فمینیستی وی در آن شکل می‌گیرد، آگاهی داشته باشد" و تصریح می‌کند که "در محیط آفریقا، یک زن باید مراقب باشد که مشتاق غربی‌سازی به بهای رسوم آفریقایی خویش دیده نشود ولی همزمان از کاستی‌ها و کمبودهای فرهنگ خود نیز غافل نباشد" (مکگوی، ۲۰۰۸). درواقع فمینیسم آفریقایی در موضع مخالفت یا دشمنی با مردان قرار ندارد، اما آنها

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

را به چالش می‌کشد تا از ویژگی‌های قربانی‌سازی و ظلم به زنان، که از ظلم کلی به همه افراد آفریقایی متفاوت است، آگاه باشند. استالوفر در کنفرانس مطالعات آفریقا می گوید: فمینیسم آفریقایی تاریخچه و تنوع آفریقا شامل استعمارگرایی را نیز مد نظر قرار می-دهد (استالوفر) و بر اساس تعریف اِستیدی، فمینیسم آفریقایی بر استقلال و همکاری زنان، برتری طبیعت بر فرهنگ و محوریت قرار دادن کودکان و بچه‌داری و خویشاوندی مضاعف، تأکید دارد (استدی، ۱۹۸۱).

آفروفیتوریسم (آفریقای آینده نگر) یک ژانر با داستان ها و هنرهای علمی تخیلی شامل رمان، موسیقی و نمایش است که به سیاه پوستان فرصت می دهد که با اتکا به تکنولوژی برتر، قهرمانانی با توانایی های ابر انسان بسازند (یاسزک، ۲۰۱۳ : ۱۱-۱). این ژانر علمی_ تخیلی بشدت بر آداب و رسوم و فرهنگ سنتی و اصیل آفریقا و سیاه‌پوستان تاکید کرده و به دنبال کشف توانایی های بالقوه سیاه پوستان آفریقایی در زمان حال و آینده است. هدف آفروفیتوریسم قدرت بخشیدن به زنان و مردان آفریقایی است تا مهارت‌های فنی و تکنیکی خود را که بطور سنتی در قبضه سفیدپوستان بوده است را به نمایش بگذارند (هودیس، ۲۰۱۷ : ۱۷۹). وومک این جنبش را به عنوان یک حرکت زیبایی‌شناسی فرهنگی توصیف می‌کند که در قالب آن، هنرمندان و نویسندگان یک زندگی را بدون جانبداری نژادی به تصویر می‌کشند (وومک، ۲۰۱۳ : ۹). در واقع در این ژانر، از تکنولوژی به عنوان عاملی برای کشف خود و هویت یابی استفاده می شود. نویسندگانی نظیر اوکورافور با اثرپذیری وافر از این ژانر، به قهرمانان زن داستان خود هویت، قدرت و صدا بخشیده اند تا در موقعیت هایی که در آن گرفتار شده‌اند تغییر ایجاد کرده و بر نیروهای متخاصم پیروز گردند (واتنن، ۲۰۲۱). آفروفیتوریسم در واقع بازیابی هویت نژادی به شیوه‌ای انحصاری و الهام‌بخش است.

برای نندی اوکورافور، نویسنده آمریکایی_نیجریه ایی، ژانر آفروفیتوریسم و جنبش فمینیسم سیاه‌پوستان چارچوبی را برای شکل دادن و هویت بخشی به شخصیت های داستان هایش فراهم آورده است در این مطالعه که در نوع خود بی بدیل است به این سوال پاسخ داده می شود که آیا آفروفیتوریسم و پان آفریکا توانسته اند راه رهایی بخش جدیدی برای آرمان های زن سیاهپوست باشند و آیا برای رسیدن به آرمان های آزادی، فلسفه فمنیسم غربی برای زنان آفریقایی نیز چاره ساز می باشد یا باید به دنبال جنبش ها و تئوری های دیگر بود و نقش آفروفیتوریسم در پیشبرد اهداف زنان آفریقایی تا چه حد راهگشا خواهد بود؟

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی - مروری که با رویکرد کتابخانه ای و بر اساس مرور متون طراحی شد، دیدگاه‌های دو متفکر و نویسنده زن سیاه‌پوست در دو کشور آفریقایی جهان اسلام، غنا و نیجریه، که بخشی از جمعیت آن ها را مسلمانان سیاه پوست تشکیل می دهند را مورد بررسی قرار

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الاسلامي
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

می‌دهد: یک نویسنده نیجریه‌ای-آمریکایی به نام نندی اوکورافور و یک نویسنده و سیاستمدار اهل کشور آفریقایی غنا به نام آما آتا آیدو که از ژانر افروفیتوریسم و پان افریکن به همراه جنبش های زن باوری بهره برده اند تا زنان قهرمان داستان خود را در دستیابی به قدرت، صدا، بقا و پذیرش هویت و نقش‌های اجتماعی بیش از آنچه که معمولاً به زنان جوان سیاه پوست در این جوامع اعطا شده است را به تصویر بکشند. اکورافور (متولد ۱۹۷۴) ، نویسنده ایی است که عدم حضور سیاه پوستان را در ژانرهای علمی تخیلی (Science fiction) را به صراحت مورد انتقاد قرار داده و به ژانر و جنبش آفروفیتوریسم به عنوان حرکتی جدید می نگرد که همزمان با تغییرات گسترده‌ای مواجه بوده است. نویسندگان زیادی آگاهانه در حال تغییر و تبدیل این ژانر به جنبش جامع‌تری هستند که به پتانسیل این ژانر به عنوان ادبیات تغییر تحقق بخشد (واتنن، ۲۰۲۱).آما آتا آیدو (متولد ۱۹۴۲) نویسنده، شاعر، نمایشنامه‌نویس و سیاستمدار برجسته غنایی است که گونه‌های متفاوتی از قدرت زنان را از طریق ارتباط زندگی زنان آفریقایی به شخصیت‌هایی که نشانگر تلاش‌ها و دستاوردهای آفریقا و زنان آن هستند را در رمان هایش ارائه می دهد. به این منظور، او به شخصیت‌هایش قدرت می‌دهد و پان آفریقایی را می‌سازد که برای تجارب زنان آفریقایی در احیای هویتشان امتیاز خاصی قائل است و بنابراین تبدیل به صدایی برای پان آفریقای فمینیست در صحنه فمینیسم آفریقایی می‌شود. در این مطالعه توصیفی مروری با رویکرد کتابخانه ای و بر اساس مرور متون از منابع اصلی و رمان ها بعنوان منبع اصلی پژوهش و مقالات کنشگران و صاحب نظران و هم چنین مصاحبه های نویسندگان آفریقایی، و سایت های مختلف علمی بهره گرفته شده است . کلید واژه های مطالعات افروفیتوریسم، زن باوری آفریقایی، پان آفریقا، جنبش های فمنیسم غربی و فمنیسم آفریقایی مورد جستجو قرار گرفتند و در نهایت نظرات تئوریسین های آفریقایی و آمریکایی با تکیه بر فمنیسم غربی و جنبش های زن باوری آفریقایی مورد مطالعه و آنالیز قرار گرفت.

نتایج

نتایج این مطالعه مروری نشان داد که از دیدگاه دو نویسنده مورد بررسی، جنبش فمنیسم زنان سفید پوست الزاما راهی برای رهایی زنان دیگر کشورها از جمله کشورهای آفریقایی از یوغ سلطه های فرهنگی و یا سیاسی نبوده و رسیدن به آرمان های عدالت و برابری مستلزم آگاه بودن و پایبندی به سنت ها و رسوم فرهنگی خود بوده و علاوه بر تحصیلات علمی به این سنت ها نیز متکی باشند. در رمان سه گانه بینتی، اوکورافور با تکیه بر ژانر آفروفیتوریسم، داستان دختر جوان سیاه پوستی را نقل می کند که از هوش

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

محاسباتی بسیار والایی برخوردار است و بدنبال پذیرش دانشگاه در یک سیاره ناشناخته ولی پیشرفته بر خلاف نظر خانواده و قبیله خود و بر خلاف آداب و رسوم سنتی آفریقایی تصمیم می گیرد که از سیاره زمین مهاجرت کرده و بدنبال تحصیلات عالیه در سیاره جدید باشد. در سفر دچار مشکلات عدیده از سوی دیگر مسافران سفینه فضایی و هم چنین حملات موجودات دیگر سیارات می شود، ولی با تکیه بر علم ریاضیات، توانایی های فردی و استفاده از علوم قدیم و آداب و رسوم باستانی و سنتی آفریقایی موفق می شود که بر همه حملات موجودات فضایی و مشکلات تبیعض نژادی و غیره غلبه کرده و سفینه را از سقوط و نابودی نجات دهد و در نهایت به سیاره جدید رسیده و وارد دانشگاه شود. اوکورافور تغییرات ظاهری میان افراد از قبایل و نژادهای مختلف را بعنوان عناصری مورد احترام و با شکوه ترسیم می کند و زیبایی زن آفریقایی را با شخصیت پردازی به قهرمان داستان خود نشان می دهد. بینتی مردم و سرزمین خود را در جستجوی هویت انسانی یک زن ترک می‌کند و ما تصویر یک نوجوان یاغی را می‌بینیم که تمایلی به اطاعت از والدین خود ندارد و به جهانی قدم می‌گذارد که هیچ شخص دیگری از اقوام او هرگز جرأت جستجو در آن را نداشتند. اوکورافور برای اینکه به قهرمان ۱۶ ساله داستان خود، بینتی (به معنی دختر)، از طریق مهارت‌های فنی و هوش ریاضی نه تنها هویت بلکه صدا و قدرت ببخشد، به آفروفیتوریسم روی آورده است و ضمن تمرکز بر اهمیت هویت فردی و توانمندی (در این مورد هویت یک زن جوان سیاهپوست) کاملاً جنبش آفروفیتوریسم را به تصویر می‌کشد.اوکورافور هم چنین سعی دارد که تجارب گذشته سیاه‌پوستان در یک جامعه غالب سفیدپوست را به تصویر کشیده و به آن ها بازگرداند.

با توصیف چهره و ظاهر بینتی، خواننده متوجه می شود که این دختر جوان ظاهری کاملا متفاوت از دیگر مسافران و زنان همسفر خود و هم چنین دیگر زنان سیاه پوست دارد، اما از این ظاهر متفاوت خود که بیانگر فرهنگ و اصالت قبیله خویش می باشد، خجالت زده و شرمگین نیست و با اعتماد بنفس از ظاهر و چهره خود با افتخار یاد می کند. بعنوان مثال، برخلاف محصولات رنگ موی تجاری که توسط زنان غربی و آفریقایی و یا حتی جوامع خاورمیانه به عنوان ابزار زیبایی استفاده می-شوند، از اُتجیزه (ترکیبی از خاک سرخ و چربی) برای رنگ مو استفاده می کند و گوشزد می کند که کاربرد این محصول فقط یک شیئ زیبایی بخش نیست، بلکه بخشی از آن چیزی است که قبیله هیمبا از آن در رسوم فرهنگی خود و چگونگی برقراری ارتباط با دیگران استفاده می کنند. در کشورهای آفریقایی و اسلامی زنان همیشه از موادی مانند حنا و صدر برای زیبا ساختن موهایشان استفاده می کردند، ولی به تدریج با روی کار آمدن رنگ موهای تجاری این مواد طبیعی کم کم محبوبیت و اعتبار خود را از دست دادند و بندرت زن جوانی را می بینیم

فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

که از حنا برای رنگ مو استفاده کند، ولی شخصیت بینی هنوز پایبند به مواد طبیعی سرزمین خود است و اوکورافور او را با موهای بافته سنتی و این رنگ خاص زیبا و منحصر به فرد ترسیم می کند. بنابراین، اوکورافور سعی دارد برای سنت‌های قبایل آفریقایی ارزش قائل گرد ولی در عین تاثیر علم و تحصیلات را نیز نادیده نمی گیرد. یک زن جوان از دیدگاه او باید مسلط به علوم زمانه خود و حتی فراتر از زمان خود باشد تا بتواند بر مشکلات جنسیتی و غیره فائق آید. در پایان، اوکورافور به گونه‌ای مؤثر از طریق بازنویسی رسوم جنسی و متعاقباً از بین بردن هویت‌های جنسی، جامعه آفریقایی را به شکل گیری مجددی سوق شکل می‌دهد. او نشان می دهد که یک زن می تواند دارای هوش و استعداد علمی بسیار بالایی بوده و نجات بخش جامعه اش باشد، ولی در عین حال پایدار به سنت ها و علوم و رسوم باستانی کشور خود نیز باشد و بیان می کند که زنیت غربی برای زن باوری آفریقایی کاربرد چندانی ندارد، زیرا در خاتمه داستان مشخص می‌شود که تنها مهارت‌های فنی و هوش ریاضی نیست که بینتی را نجات می‌دهند، بلکه ریشه‌های فرهنگی و سنتی آفریقایی و اسلامی از جمله استفاده از اسطرلاب و نمادهای زیبا شناختی آفریقایی مانند استفاده از خاک سرخ (ماده ای مشابه با حنا که در جوامع سنتی کشورهای خاورمیانه کاربرد دارد) نیز نقش های مهمی را ایفا می کنند. در اینجا آفروفیتوریست، کلیشه نژادی-استعماری را که آفریقایی‌ها را به عنوان انسان‌های بی‌تمدن اولیه و همچنین این تصور که علم و فناوری ذاتاً در انحصار سفید پوستان است را به چالش می‌کشد و آگاهی و بینش بینتی از ارزش‌ها و سنت های آفریقایی هیمبا است که او و دیگر ساکنین سفینه و سیاره جدید را از مرگ نجات می‌دهد. نندی اوکورافور خوانندگانش را برمی‌انگیزد تا با هویت یابی و قدرت بخشیدن و شنیدن صدای زنان آفریقایی، نقشی را که این زنان در ادبیات افروفیتوریستی معاصر ایفا کرده‌اند را دوباره مورد ارزیابی قرار دهیم.

دیدگاه پان آفریقای آما آتا آیدو در رابطه با فمنیسیم غربی در غنای پسااستعماری

پان آفریقا یک جنبش فکری جهانی است که هدف آن تشویق و تقویت پیوند همبستگی بین تمام افراد آفریقایی‌تبار است. آما آتا آیدو نویسنده غنایی این مکتب فکری را بخشی از زن باوری آفریقایی می داند که زنان غنایی را قدرتمند و صاحب صدا نشان دهد. آتا ایدو در کنار استفاده از روایت‌ها، شخصیت‌های زن قهرمان و قدرتمندی را به تصویر می کشد که هم فراملی و هم فرازمانی هستند) و به عنوان یک سیاستمدار و انسانی خردمند شجاعانه مسائلی را انتخاب می کند که در فرهنگ آفریقایی تابو در نظر گرفته می‌شوند و سعی می‌کند تا گذشته، حال و آینده غنا را با بررسی تجارب زنان قهرمان واکاوی کند. تغییرات: یک

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

داستان عاشقانه، رمانی است که در سال ۱۹۹۱ توسط این نویسنده و سیاستمدار برجسته غنایی در پاسخ به مکتب فکری فمنیسم نوشته شده است که داستان آن در دنیای مدرن در آکرا، غنا، اتفاق می‌افتد و زندگی یک زن غنایی تحصیل کرده و شاغل به نام اسی را دنبال می‌کند. این اثر در کل به عنوان یک رمان مدرن فمینیستی شناخته می‌شود.

درست همانند شخصیت بینتی، اسی قهرمان داستان یک استاد ماهر ریاضیات و دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته آمار است. موضوع اصلی این رمان درگیری مستمر بین ظلم حاصل از سنت های دست و پا گیر اجتماعی به زنان و آزادی‌های مدرنی است که زنان خواهان آن هستند. نمونه اصلی این درگیری در میان شخصیت‌های این رمان اسی است. او تحصیلات عالیه به همراه اعتماد به نفس بالا و حس بلند پروازی دارد. او شغلش را دوست دارد و آن را به زندگی خانوادگی‌اش ترجیح می‌دهد و به همین علت سازگار شدن با نقش‌های سنتی قدیمی را که فرهنگ آفریقایی را برای زنان مناسب تعریف کرده است را کمی دست و پا گیر می داند، در عین حال آزادی های غربی را نیز نمی پسندد و به منظور دستیابی به هارمونی و عشق به خود تغییرات زیادی را در زندگی خود ایجاد می‌کند ولی در این فرآیند عزت نفس و استقلال خود را از دست می‌دهد و دستیابی دوباره به اعتماد به نفس، عزت و استقلال برایش تبدیل به یک تقلای دائمی برای زندگی اش می‌شود. این رمان تغییرات نام گرفته است و روایت آن نشان می‌دهد که هر زندگی حتی در یک بازه زمانی کوتاه دچار تغییرات زیادی می‌شود. اسی نمونه‌ای بارز از این است زیرا در یک دوره زمانی کوتاه، او از شوهر اول خود جدا می شود و دوباره ازدواج می کند، از فرزند خود دور می‌شود، توسط شوهر اول و بهترین دوست شوهرش مورد تهدید قرار می‌گیرد و در ازدواج دوم، زندگی اش با مشکلات زیادی روبرو می شود و برای بار دوم در واقع طلاق عاطفی می گیرد. این تغییرات برای یک نفر تغییرات زیادی قلمداد می‌گردند و البته هویت شخص را در جهت بهتر یا بدتر شدن تغییر می‌دهند. آیدو نشان می دهد که اسی با تبعیت از فرهنگ غربی به محض مشاهده کوچکترین عدم تفاهمی در زندگی کاری و شخصی اش و برای نجات شغلش تصمیم به جدایی می گیرد و حتی از حضانت کودک خود نیز می گذرد ، ولی این جدایی و ازدواج مجدد نه تنها شادی و آرامش را به او باز نمی گرداند، بلکه او را تنهاتر در منجلابی از مشکلات اجتماعی قرار می دهد. به نظر می رسد که فمینیسم غربی جنبشی است که هدف اصلی آن برقراری حقوق مساوی زنان با مردان در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است، ولی اوکورافور و آتا ایدو در رمان های خود اشاره می کنند که این جنبش نمی تواند برای هر زنی با هر فرهنگی چاره ساز باشد زیرا سنت های غربی با آموزه ها و فرهنگ اصیل آفریقایی هم سو و در یک راستا نیستند.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

بحث

آفروفیتوریسم و فمنیسم آفریقایی و تأثیر آن بر زن‌باوری در کشورهای آفریقایی جهان اسلام

زن‌باوری آفریقایی بستری در اختیار نویسندگان زن سیاه پوست قرار داده است که ضمن بازگشت به هویت از دست رفته خود، به عنوان بخش مهمی از گذشته، حال و آینده‌ی فرهنگ غنی خود نیز شناخته شوند. نویسندگان زن سیاهپوست معاصر از ژانرهایی نظیر جنبش آفروفیتوریسم و پان‌آفریقا به عنوان چتری برای پوشش زن‌باوری و فمینیسم سیاه‌پوستان استفاده کرده اند تا تنگنای زن آفریقایی و چگونگی تلاش او برای غلبه بر مشکلات خود را نشان دهند. حکیمه عباس و امینه ماما در مقدمه‌ی "آفریقای فمینیست ۱۹ : پان آفریقا و فمینیسم" تأکید می‌کنند که "فمینیست‌ها دارای این مسئولیت هستند که به صورت انتقادآمیز تنها آنچه را که نیم قرن رهایی آفریقایی از استعمارگری و پان آفریقای سنتی برای زنان فراهم کرده است را مورد ارزیابی قرار دهند."(آفریقا، ۲۰۱۴)، از این‌رو، برای نوشتن در رابطه با تاریخچه آفریقا، کمک گسترده فمینیست‌های آفریقایی باید در نظر گرفته شود. هدف پان آفریقا به عنوان یک جنبش جهانی، ایجاد و تقویت حلقه‌های اتحاد بین همه گروه-های قومی بومی و پراکنده آفریقایی تبار در جاهای دیگر است. بر اساس هدفی مشترک که به زمان تاریخ سیاه تجارت برده آتلانتیک برمی‌گردد، این نهضت در میان ساکنین قاره آفریقا گسترش یافته و از حمایت قابل توجهی در میان آفریقایی‌های پراکنده در آمریکا و اروپا برخوردار است. آهیکایر عنوان می‌کند که فمینیسم در آفریقا "نقطه غلیان گفتگوها و اقدامات مختلف بوده است" و لزوماً در مقابل مخالفتی ساده با فمینیسم غربی ایجاد نشده است: "فمینیسم در قاره آفریقا متشکل از تجارب نامتجانس و نقاط آغاز است. (آهیکایر، ۲۰۱۴: ۲۳-۷). آهیکایر هم چنین اشاره دارد که فمنیسم آفریقایی خواستگاهش را مدیون نیروهایی متفاوت از فمنیسم غربی است زیرا فمنیسم آفریقایی برخاسته از مقاومت زنان آفریقایی و عظمت و شکوه فرهنگ آفریقایی است. او تاکید می کند که فمنیسم غربی از فردیت افراد ثروتمندی تشکیل شده است که پرورش یافته جوامع صنعتی کاپیتالیست هستند ولی فمنیسم و زن باوری در آفریقا بدنبال نان و فرهنگ و قدرت است (آهیکایر ۲۰۰۸). آیدو در داستان تغییرات، سه شخصیت مختلف را به ما معرفی می‌کند: ۱- فرد حرفه‌ای وابسته به دنیا و مطلقه؛ ۲- همسر/ مادر/ پرستار/ ماما که او نیز وابسته به دنیاست؛ ۳- مسلمان، باحجاب، دارای یک تجارت موفق و بسیار مخالف ازدواج چند همسری(الیا، ۱۹۹۹ : ۴۷-۱۳). اینجا آیدو یک تفکر و نظام فمینیسمی را برای این زنان آفریقایی به تصویر می‌کشد که هم پان آفریقا و هم ملی‌گراست و سعی می‌کند تا این دیدگاه را از طریق پرداختن به این تلاش‌ها و موانع زیادی که همچنان بر زندگی زنان آفریقایی اثرگذار هستند، را

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

به تصویر بکشد. ویلسون تاگو بر این باور است که آیدو "یک تاریخچه زنانه متمایز را ایجاد می‌کند که همگونی فرهنگ ملی را از بین می‌برد" (ویلسون تاگو، ۲۰۰۷ : ۲۲۳).

اوکورافور در سه گانه ستودنی بینتی (۲۰۱۷-۲۰۱۵)، با اتکا به آفروفیتوریسم و ژانر علمی-تخیلی به قهرمان داستان خود هویت و توانمندی می‌دهد. از آن جا که هویت یابی و هویت بخشیدن به زنان سیاهپوست از اهداف اصلی آفروفوتوریسم است، اوکورافور تغییر هویت بینتی را از یک زن ضعیف و ناتوان به یک شخصیت قدرتمند صاحب صدا را بلافاصله بعد از اینکه او به دنبال دستیابی به تحصیلا عالیه سوار بر یک سفینه ناشناخته می‌شود، به خواننده نشان می دهد. هدف اوکورافور به چالش کشیدن همه ایدئولوژی‌هایی است که تلویحاً به این نکته اشاره دارند که افراد سیاه‌پوست عقب افتاده و بی‌سواد هستند. بینتی تنها یک فرد آفریقایی تبار نیست، بلکه سمبل یک میراث غنی است که نقش مهمی در تشکیل هویت خود و مردم خویش (قبیله تخیلی هیمبا در نامیبیا)، ایفا می‌کند و بطور مداوم با افتخار از قبیله خود به عنوان "ما مردم هیمبا" اشاره می‌کند (ص ۱۲). بینتی به عنوان یک شرکت‌کننده فعال در ایجاد یک جامعه آینده‌نگر آفریقایی جدید در مرکز بحث قرار می‌گیرد و در این فرآیند نه تنها هویت زن سیاه‌پوست را تغییر می‌دهد، بلکه علیه هنجارهای اجتماعی تحمیل شده به زنان هیمبا نیز طغیان می‌کند.

بینتی هم چنین با عشق ورزیدن به موهای رنگی و بافته شده خود، زیبایی ایده آل اروپایی را مورد نکوهش قرار داده و اوکورافور با طرح این مسئله نه تنها با زیبایی مورد پسند و تبلیغ شده زن اروپایی و سفید پوست مخالفت می‌کند، بلکه عشق به خود و فردیت زن آفریقایی را از طریق ظاهر غیرمعمول قهرمان خویش نیز نشان می‌دهد، زیرا همان گونه که ویلیامز عنوان می کند" آفروفیتوریسم در واقع زن باوری است" (ویلیامز ، ۲۰۱۸) و زن باوری آفریقایی به عنوان یک ایدئولوژی برای همه زنان آفریقایی تبار طراحی و ایجاد گردیده، ولی محدود به زنان نمی‌شود و تمامیت همه افراد سیاه پوست از هر نژاد، طبقه و جنسیت را در بر می‌گیرد (فلوید و سیمن، ۲۰۰۶ : ۸۹-۶۷). استفاده زنان از انواع محصولات آرایشی و زیبایی، سابقه‌ای بسیار طولانی دارد؛ ولی چنین اقداماتی در یک قرن اخیر، همواره با مخالفت گروه‌های فمنیست غربی نیز روبه‌رو بوده است. اوکورافور با تاکید بر چهره آفریقایی بینتی او را در استفاده از محصولات آرایشی سنتی فرهنگ خود ترغیب می کند و توجه مردان را به‌سوی توانمندی‌های او جلب کنند و هویت جدید زنانه اش جلب می کند تا زیبایی ظاهری برگرفته از یک زن سفیدپوست. جنبش آفروفیتوریسم همچنین برای احیای یک رویکرد نظری که به دنبال بازیابی هویت و فردیت زنان سیاهپوست در برابر استیلای فمینیست غربی است تلاش می کند (هوکس، ۱۹۹۲ : ۷۰-۶۱). بنابراین،

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

همانطور که الکساندر فلوید و سییمن اشاره می‌کنند زن‌باوری آفریقایی اصیل‌ترین (یا صحیح‌ترین) برچسب برای زنان آفریقایی‌تباری است که دغدغه مبارزه با مردسالاری را دارند و همچنین عنوان جدیدی برای احیای تجارب تاریخی و فرهنگی جمعیتی که مورد هدف خدمت قرار دارند می باشد (فلوید و سیمن، ۲۰۰۶ : ۸۹-۶۷).

اوکورافور فضایی را ایجاد می‌کند که اصطلاح وومک یعنی "جهان‌بینی آفریقایی" را به ما یادآور می‌شود. این جهان‌بینی برای مرزهای هویت هنجارگرا را از بین می‌برد و خودشناسی و هویت فردی را ارتقا می بخشد. بنابراین از دید اوکورافور، ترکیب گذشته (سنت های هیمبا از جمله استفاده از اسطرلاب (که از اختراعات مسلمانان بوده است، ذبح شرعی حیوانات، استفاده از ماده ایی شبیه به حنا و غیره)، حال و آینده (استفاده از علم ریاضیات و محاسبات و هم چنین بکارگیری آتش به عنوان ابزاری فنی در سفر فضایی) از تعالی نژادی حمایت می‌کند و زمینه را برای استفاده از تکنولوژی مدرن که مردم آفریقا قادر به انجام آن هستند را فراهم می‌سازد. همانگونه که برگر تأکید می‌کند، اوکورافور علم ریاضیات را به گونه‌ای مطرح می‌کند که مردم آفریقا را توانمند ساخته و تأیید می‌کند که داستان تخیلی آینده‌نگری آفریقایی ریشه در سنت‌های آفریقایی دارد و نیازی به اشاره به غرب و پیش‌فرض های علمی تخیلی غربی ندارد. (برگر، ۲۰۲۰: ۷۷-۳۶۴). بر اساس دیدگاه واتانن ممکن است به این نتیجه برسیم که رمان سه گانه بینتی شکل جدیدتری از آینده‌نگری آفریقایی را ارائه می‌دهند که از لحاظ فرهنگی و جغرافیایی ریشه در کل قاره آفریقا و زن باوری آفریقایی دارند (واتانن، ۲۰۲۰)، به این شیوه، اوکورافور سعی دارد تا تصویر معمول زن آفریقایی در صحنه ادبیات معاصر را با استفاده از ژانر افروفیتوریسم را تغییر دهد و مخاطب خود را برانگیزد تا در رابطه با نقشی که زنان آفریقایی در کتاب‌های علمی تخیلی در جهان بازی می‌کنند، بازنگری کنند. او این کار را از طریق حضور ثابت قهرمان جوان سیاه‌پوست خود در فناوری فضایی انجام می‌دهد. او هم چنین از طریق بینتی آفروفیتوریسم را شیوه‌ای برای به دست آوردن آینده ارائه می‌دهد و مخصوصا راهی برای احیای صداها، فردیت و انسانیت آفریقایی‌تبارهای دور از وطن فراهم می‌آورد. قهرمان زنی که در بینتی تعریف شده است به واسطه انجام ندادن نقش‌های زنانه و نژادی به عنوان یک زن توانمند و آزاد ظهور پیدا می‌کند. اوکورافور این پیام را مخابره می‌کند که هیچکس هرگز نمی‌تواند به جلو حرکت کند مگر اینکه آن شخص کاملاً از مذهب، فرهنگ، سنت‌ها و ارزش‌های سرزمین خود آگاهی داشته باشد (اوکورافور، ۲۰۱۹).

در پایان، اوکورافور به گونه‌ای مؤثر از طریق بازنویسی رسوم جنسی و متعاقباً از بین بردن هویت‌های

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

جنسی، جامعه آفریقایی را به شکل گیری مجددی سوق شکل می‌دهد. او نشان می دهد که یک زن می تواند دارای هوش و استعداد علمی بسیار بالایی بوده و نجات بخش جامعه اش باشد، ولی در عین حال پایدار به سنت ها و علوم و رسوم باستانی کشور خود نیز باشد و بیان می کند که زنیت غربی برای زن باوری آفریقایی کاربرد چندانی ندارد. آگاهی بینتی از ارزش‌های آفریقایی هیمبا است که در نهایت او و دیگر ساکنین سفینه و سیاره جدید را از مرگ نجات می‌دهد.

اما اتا آیدو در تغییرات: یک داستان عاشقانه (۱۹۹۱) برای اینکه قهرمان داستان خود اسی را از قید های فرهنگی و آموزش به سبک غربی رها سازد، متکی به جنبش زن باوری و پان آفریقا می گردد و فمنیسم غربی را قادر به حل مشکلات زنان آفریقایی نمی داند. دیدگاه‌های این نویسندگان زن که در این مطالعه مورد بحث قرار گرفتند، نشانگر نسلی جدید از نویسندگانی هستند که از روش های راهبردی و برجسته استفاده کرده تا نژادپرستی و مشکلات زنان آفریقایی و چگونگی برخورد با این تبعیض ها را در ژانرهای متفاوت بر اساس فرهنگ رایج و جامعه آفریقایی نشان دهند (هاشمی و همکاران، ۲۰۲۲: ۸۹-۸۴). والسکا سالتوری سیمپسون بر این عقیده است که تغییرات، یک رمان فمینیستی است که "از طریق اسی، آیدو موقعیت‌ها و روابطی را هم در ادبیات و هم در جامعه رد می‌کند که زنان را گرفتار می‌سازند و آنها را در فضاهای محدود شده‌ای تعریف می‌کنند که احتمال هویت‌های زنانه مختلف را محدود می‌سازد."(سیمپسون، ۲۰۰۷ : ۷۱-۱۵۵).

در رمان تغییرات، آیدو نیز سعی ندارد تا همه زنان آفریقایی را غربگرا نشان دهد، اما یک جامعه طبقه متوسط را نشان می‌دهد که در کشور غنای سنتی و مدرن گرفتار شده اند و فمنیسم مبتنی بر ایده آل های زنان سفیدپوست لزوما راهکار مناسبی برای زندگی بهتر زنان افریقایی نیست. در جامعه آفریقایی و به ویژه در جامعه غنای سنتی، همانطور که کاشیاپ اشاره می‌کند، رابطه مرد و زن به عنوان یک رابطه سلسله مراتبی در نظر گرفته می‌شود و "مرد را در موقعیت بالاتر و زن را در پایین‌ترین و ضعیف‌ترین جایگاه قرار می‌دهد" (کاشیاپ، ۲۰۲۱). این تمایز نه تنها زیستی است بلکه اجتماعی و فرهنگی هم هست و "این ساختارهای مردسالارانه و اجتماعی در این جهان با زنان به عنوان راضی کننده مرد رفتار می‌کنند و آنها را به سمت حالتی از منفعل بودن، از خودگذشتگی، مراقبت و وابستگی تنزل می دهند"(کاشیاپ، ۲۰۲۱)..

در این رمان ما شاهد مناقشه بین سنت و مدرنیته هستیم و بنابراین درگیر یک زاویه متفاوت از فمنیسم و پرداختن به زن آفریقایی در دوران مدرن هستیم. ما اینجا ابرقهرمانانی نداریم که بتوانند به سیارات دیگر پرواز کنند، اما زنانی داریم که می‌توانند از طریق روایت زندگی پر از مشکلات خودشان در برابر

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

بی‌عدالتی مبارزه کنند. شخصیت‌های رمان تغییرات بین دو قطب جداگانه زندگی می‌کنند. زنان به ویژه بین جامعه مدرنی که به آنها تحصیلات، شغل و سبک زندگی راحت داده است اما با وجود این آنها را تنها گذاشته است تا در میان ارزشها و روش‌های سنتی روی پای خود بایستند، گرفتار شده‌اند. ماریا اولاسن به این اشاره می‌کند که رمان آیدو به یک واقعیت پسااستعماری می‌پردازد که هم برای احکام قانونی رایج و هم عرفی ازدواج کاربرد دارند (اولاسن، ۲۰۰۲: ۸۰-۶۱). او معتقد است که در برآورد منتقدان، رمان آیدو اساساً یک پروژه فمینیست، ملی و ضد استعماری است، زیرا به وضوح تفاوتی را که تحصیل ایجاد می‌کند، نشان می‌دهد. این تفاوت با آشنایی ما با شخصیت‌هایی که دارای تحصیلات عالی هستند و دیگرانی که دارای تحصیلات نیستند و نقش‌های تابع را ایفا می‌کند، انجام می شود. همچنین مشخص است که تحصیلات، یکی از شیوه های اندکی است که از طریق آن یک زن به ویژه در جوامع سنتی می‌تواند آزادی بیشتری به دست آورد و به رؤیاهای خود جامه عمل بپوشاند. البته تحصیلات منبع احترام و جایگاه برای زنان نیز می‌باشد و به آنها هویت و صدایی فراتر از آنچه که جامعه به آن‌ها می‌دهد، می‌بخشد. ولی آیدو اذعان دارد که تحصیلات غربی در جامعه سنتی آفریقایی زنان را به نحوی از خانواده خود جدا کرده است و شاید بهتر بود که زنان در کنار تحصیلات عالیه زندگی سنتی آفریقایی خود را نیز مهم تلقی کنند. جالب است که در مسئله تحصیلات عالیه، مادر ، مادر بزرگ، یا افراد سنتی دیگر، هیچ یک نمی‌توانند درک کنند که او در رابطه با تحصیل و شغل خود بسیار مصمم است و آن طور که باید و شاید متمرکز بر ازدواج خود نیست. نظام فکری فمینیستی خواهان آزادی مطلق زنان از قید و بند زندگی خانوادگی است و به همین دلیل نهاد خانواده و ازدواج را برای زنان ضروری نمی بیند و حتی مورد حمله قرار می دهد، ولی آیدو تاکید می کند که اسی با وجود طلاق و ازدواج و هم چنین دارا بودن تحصیلات عالیه نه تنها هیچ گونه آرامش و استقلالی را کسب نکرده است، بلکه تنها فرزندش را نیز از دست داده و ۵).آزومورانا نیز اذعان می‌دارد که تحصیلات اسی او را از والدینش جدا می‌سازد (آزومورانا ، ۲۰۱۳ :۱۰). خود اسی در یک موقعیت، تحصیلات را به عنوان عاملی مضر برای وضعیت ذهنی خود زیر سؤال می‌برد. و با مشاهده یک حالت ذهنی متفاوت از مادربزرگ خود، نانو، و فهمیدن اینکه باید چیزی این تفاوت را رقم بزند، اسی با خود فکر می‌کند:

چرا آنها او را به مدرسه فرستادند؟ آنها امید داشتند که از آن به چه چیزی برسند؟ از طریق رفتن به مدرسه آنها امید داشتند که او چه چیزی به دست آورد؟ چه کسی سیستم آموزشی را طراحی کرده است که کسی همچون او را تربیت کرده بود؟ آنها (والدین) امید داشتند چه چیزی به دست آورند؟... همه اینها

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

هزینه بالایی بود برای دست یافتن به سردرگمی خطرناکی که اکنون او و این کشور در آن قرار داشت. (۱۱۴)

آزومورانا تأکید می‌کند که اسی آگاه است که انحراف ذهنی او نتیجه‌ی تحصیلات غربی است و آن را به عنوان مناقشه بین فرهنگ آفریقایی و غربی در نظر می‌گیرد. همانگونه که اسی خودش تصدیق می‌کند "او هرگز نمی‌توانست همانطور که مادرش به مادربزرگش نزدیک بوده، به مادرش نزدیک باشد (۱۱۴)". علاوه بر این، این آگاهی وجود دارد که استعمارگران از تحصیل به عنوان شکلی از ابزار فرهنگی استفاده می‌کنند. این مسئله در این سؤال کنایه آمیز او نشان داده شده است: "چه کسی این سیستم آموزشی را طراحی کرده است که شخصی همچون او را به وجود آورده بود؟" پاتریک اولوکو نیز فکر می‌کند که موضوع این رمان می‌تواند در سطح دیگری از تعهد و مشکل یک زن آفریقایی مورد بررسی قرار بگیرد (اولوکو، ۲۰۰۸ : ۱۸-۱۰۳). چیکافا- چیپیرو به این نکته اشاره می‌کند که "زن آفریقایی غیرمادی و بالاترین تجسم خرد است و آینده و سرنوشت این جامعه قطعاً به او بستگی دارد." (چیکافا- چیپیرو، ۲۰۱۹ : ۲۰-۱). با توجه به موارد پیش گفت می توان چنین قضاوت کرد که اولاً نهضت فمنیسم مبتنی بر فرهنگ غربی گرچه از ابتدا به علت نابرابری‌هایی که زنان در عرصه‌ی حقوقی، اجتماعی، خانوادگی و ... احساس می‌کردند، شروع شد ولی از دیدگاه دو نویسنده آفریقایی مورد بحث شعارهای آن‌ها دست‌مایه‌ی مطامع افراد سودجو گردیده و باعث شده است که زنان آفریقایی در این جریان فکری احساس کنند که قربانی اهداف سودجویانه غربی ها شده و در واقع نه تنها به حقوق حقیقی و جایگاه واقعی خود نرسیده، بلکه از خواسته‌ها و بهره‌مندی‌های خانوادگی و کرامتی خود نیز محروم گشته اند و بنابراین نیازمند جریان‌های فکری و جنبش هایی هستند که با فرهنگ آفریقایی همسو بوده و در عین اعطای حق تحصیل و حقوق برابر آن ها را قدرتمند و صاحب صدا شناخته و در مقابل تهاجمات غربگرا نیز محافظت کرده و به ایشان هویت جدید بخشد.

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

نتیجه گیری

در بررسی دو اثری که از زنان نویسنده آفریقایی تبار ارائه و مورد تحلیل قرارگرفتند، ما به قهرمانان زنی پرداختیم که با نابرابری‌ها و مشکلات مشابهی در دوران زمانی متفاوت و محیط های کاملاً مختلف مواجه هستند. هر دو اثر در نهایت به این باور می رسند که فمنیسم زنان سفید پوست الزاما راهی برای رهایی آن ها و دستیابی زنان آفریقایی به عدالت و برابری نیست، بلکه برای رسیدن به هویت و اقتدار باید آگاه بر سنت ها و رسوم فرهنگی خود بوده و علاوه بر تحصیلات علمی به آن ها نیز متکی باشند. بنابراین، در آثار هر یک از این زنان نویسنده سیاه‌پوست، مجموعه داشته‌های فرهنگی قهرمان داستان برای بقا در دنیایی که تحت سلطه مرد قرار دارد و آنها را گرفتار ساخته است، حائز اهمیت می‌باشد؛ زیرا به عنوان زنان جوان حتی در دنیای داستان بدن‌هایشان به تنهایی برای حفاظت از آنها کافی نیستند و هرکدام بایستی تلاش کرده و به داشته‌های سنتی و اصیل خود برای به دست آوردن قدرت و کنترل تکیه کنند. در پایان، این قهرمانان در واقع قادر به برانگیختن اَشکال متمایزی از قدرت خودشان هستند و قدرت درون خودشان را صرف ایجاد دنیایی می‌کنند که برای بقای آنها و بقای جوامع آنها ارزش قائل بوده و آن را نکو می‌دارد. در حالی که تلاش برای خودباوری و هویت یابی می کنند و در قالب ژانرهایی کاملاً متفاوت ارائه می‌شوند (داستان علمی- تخیلی در برابر واقعیت) با این حال تلاش ها و ترس های آنها و شیوه مبارزه شان با بی‌عدالتی در احیای زنیت، صدا، قدرت و هویت آفریقایی مشابه است. در نهایت در هر دو اثر یک شخصیت زن با دارا بودن ظرفیت های ضعف و خطا و در عین حال قدرت و کنترل بر ذهن و جسم خود در صحنه زن آفریقایی ظهور پیدا می‌کند و خود را می یابد.

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

منابع

Ahikire, Josephine. 2008. “Vulnerabilities of Feminist Engagement and the Challenges of Developmentalism in the South: What Alternatives?” IDS Bulletin: Reclaiming Feminism: Gender and Neoliberalism 39:6.

AHIKIRE, J. 2014. African feminism in context: Reflections on the legitimation battles, victories and reversals. Feminist Africa, 19, 7-23.

Africa, Feminist. "Feminist Africa 19 Pan-Africanism and Feminism." (2014). Print.

Alexander-Floyd, Nikol G, and Evelyn M Simien. "Revisiting" what's in a name?": Exploring the contours of Africana womanist thought." Frontiers: A Journal of Women Studies (2006): 67-89. Print.

Allen, Brenda J. "Black womanhood and feminist standpoints." Management communication quarterly 11.4 (1998): 575-86. Print.

Azumurana, Solomon Omatsola. "The Dilemma of Western Education in Aidoo's Changes: A Love Story, Naylor's The Women of Brewster Place, and Morrison's Beloved." CLCWeb: Comparative Literature and Culture 15.1 (2013): 10. Print.

Burger, Bettina. "Math and magic: Nnedi Okorafor’s Binti trilogy and its challenge to the dominance of Western science in science fiction." Critical Studies in Media Communication 37.4 (2020): 364-77. Print.

Cain, ET. "Alice Walker, In Search of Our mothers' Gardens." ENCOUNTER-INDIANAPOLIS- 57 (1996): 290-91. Print.

Chikafa-Chipiro, Rosemary. "The future of the past: imagi (ni) ng black womanhood, Africana womanism and Afrofuturism in Black Panther." Image & Text.33 (2019): 1-20. Print.

Elia, Nada. "To Be an African Working Woman": Levels of Feminist Consciousness in Ama Ata Aidoo's" Changes." Research in African Literatures 30.2 (1999): 136-47. Print.

Hashemi, Zahra, Hassan Shahabi, and Mehry Haddad Narafshan. "Voice and Identity Formation in Nnedi Okorafor’s Binti trilogy: an Afrofuturistic Perspective." International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding 9.5 (2022): 84-89. Print.

Hooks, Bell. "Selling hot pussy." Black Looks: Race and Representation (1992): 61-78. Print.

Hoydis, Julia. "A Darker Shade of Justice Violence, Liberation, and Afrofuturist Fantasy." Postcolonial Justice (2017): 179. Print.

Hudson-Weems, Clenora. "Africana womanism and the critical need for Africana theory and thought." The Western Journal of Black Studies 21.2 (1997): 79. Print.

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]
[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]

Kashyap, Himakshi. "Tracing female subversion in Buchi Emecheta's The Joys of Motherhood: Reading motherhood as a patriarchal." (2021). Print.

Mekgwe, Pinkie. "Theorizing African feminism (s)." African feminisms 11 (2008). Print.

Okorafor, Nnedi. "Africanfuturism defined." Nnedi's Wahala Zone Blog 19 (2019). Print.

Olaussen, Maria. "About Lovers in Accra": Urban Intimacy in Ama Ata Aidoo's" Changes: A Love Story." Research in African Literatures 33.2 (2002): 61-80. Print.

Oloko, Patrick. "Visualising a postfeminist Africa in Ama Ata Aidoo's changes: a love story." Lagos notes and records 14.1 (2008): 103-18. Print.

Simpson, Waleska Saltori. "What fashion of loving was she ever going to consider adequate? Subverting the'Love Story'in Ama Ata Aidoo's Changes." English in Africa 34.1 (2007): 155-71. Print.

Steady, Filomina Chioma. The Black woman cross-culturally. ERIC, 1981. Print.

Stuhlhofer, Eunice Wangui. "Navigating African Feminisms: Wangari Maathai as a Portrait Draft paper for the Africa Knows! Conference; panel G42." Print.

Väätänen, Päivi. "Narrating Alien Encounters: Race, Identity, and Generic Change in Science Fiction." (2021). Print.

wa Thiong'o, Ngugi. Something torn and new: An African renaissance. Basic Civitas Books, 2009. Print.

Williams, Timothy. "'The Evolution of Black Feminism, Womanism, Africana Womanism, and Afrofuturism'." Womanism, Africana Womanism, and Afrofuturism'(November 13, 2018) (2018). Print.

Wilson-Tagoe, Nana. "12 Representing Culture and Identity: African Women Writers and National Cultures." Africa after gender? (2007): 223. Print.

Womack, Ytasha L. Afrofuturism: The world of black sci-fi and fantasy culture. Chicago Review Press, 2013. Print.

Yaszek, Lisa. "Race in Science Fiction: the case of afrofuturism." A virtual introduction to science fiction.180 (2013): 1-11. Print.

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۲۰۳۰۲

به این مقاله این‌گونه ارجاع دهید:

هاشمی، زهرا؛ شهابی، حسن؛ حداد نارافشان، مهری (۱۴۰۱)، «جنبش آفروفیتوریسم (آفریقای آینده‌نگر) و تاثیر آن بر زن‌باوری و هویت‌یابی در آثار نویسندگان زن در کشورهای آفریقایی جهان اسلام» فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، س۱۲، ش۳، پاییز ۱۴۰۱، صص ۴۶-۲۹.

[Downloaded from priw.ir on 2026-09-15]

[DOR: 20.1001.1.23222980.1401.12.3.2.1]